

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/38/2019
Identifikačné číslo spisu: 4018200807
Dátum vydania rozhodnutia: 30.09.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:4018200807.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: L.. S. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom LI. XXX, právne zast. JUDr. Máriou Uheľ Greňovou, advokátkou so sídlom Piaristická 1379/2, Nitra, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 19.10.2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 13.05.2019, č.k. 23Sa/103/2018-121, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 13. mája 2019, č.k. 23Sa/103/2018-121, z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

I.

Konanie pred správnym súdom

1. Krajský súd v Nitre (ďalej v texte rozhodnutia len „krajský súd“ alebo „správny súd“) právoplatným rozsudkom č. k. 23Sa/103/2018-121 zo dňa 13.05.2019 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 19.10.2018, ktorým odvolanie žalobcu bolo zamietnuté a prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 11.07.2018 - o zamietnutí žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku od 14.11.2016, podľa § 65 a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“), podľa § 21, § 174 a § 132 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 100/1988 Zb.“) - bolo potvrdené.

2. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že podľa potvrdenia Vojenského úradu sociálneho

zabezpečenia zo dňa 28.06.2018 žalobca od 01.01.1979 do 31.12.1979 vykonával náhradnú službu vo vojenskej škole zaradenú do I. kategórie funkcií, od 01.01.1980 do 31.12.1985 bol v služobnom pomere vojaka z povolania zaradenom do I. kategórie funkcií, od 01.01.1986 do 14.07.1990 bol v služobnom pomere vojaka z povolania zaradenom do II. kategórie funkcií, od 15.07.1990 do 30.11.1997 bol v služobnom pomere vojaka z povolania zaradenom do I. kategórie funkcií.

3. Žalobca v zamestnaní zaradenom do I. kategórie funkcií získal dobu poistenia v počte 5041 dní, t.j. 13 rokov a 296 dní a v zamestnaní zaradenom do II. kategórie funkcií získal dobu v počte 1656 dní, t.j. 4 roky a 196 dní. Pretože v zamestnaní zaradenom do I. kategórie funkcií nezískal najmenej 20 rokov, nárok na znížený dôchodkový vek mu podľa § 21 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. nevznikol. Keďže v zamestnaní zaradenom do I. a II. kategórie funkcií nezískal najmenej 20 rokov, ale získal úhrnom 18 rokov a 127 dní, nespĺnil podmienku nároku na znížený dôchodkový vek ani podľa § 132 zák. č. 100/1988 Zb. Pretože zamestnanie zaradené do I. alebo II. kategórie funkcií netrvalo do 31.12.1999, žalobca vykonával službu do 31.11.1997, sa § 174 na žalobcu nevzťahuje. Keďže k 14.11.2016 nedosiahol potrebný vek na nárok na starobný dôchodok, žiadosť o priznanie starobného dôchodku mu bola zamietnutá.

4. Krajský súd uviedol, že predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej o nároku žalobcu o starobný dôchodok od XX.XX.XXXX. Vo veci nebolo sporné, že žalobca bol vojakom z povolania od 01.08.1979, kedy vykonával náhradnú službu vo vojenskej škole zaradenú do I. kategórie funkcií a ukončil služobný pomer na vlastnú žiadosť k 30.11.1997. Spornou nebola ani skutočnosť, že Finančné riaditeľstvo SR rozhodnutím č. 1010400/1/126850/2015-1 zo dňa 23.03.2015 mu priznalo výsluhový dôchodok od 01.03.2015. Žiadosťou zo dňa 05.02.2018 žalobca žiadal priznať starobný dôchodok od XX.XX.XXXX.

5. Ustanovenie § 174 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. upravuje nároky poistencov vykonávajúcich zamestnanie v I. pracovnej kategórii, prípadne služby v I. alebo II. kat. funkcií na priznanie starobného dôchodku v nižšom veku. Poukazujúc na uvedené sa žalobca domáhal zníženia dôchodkového veku, pričom mal za to, že v I. kategórii funkcií získal dobu služby v rozsahu 20 rokov a 17 dní. Naopak, žalovaná argumentovala tým, že žalobca získal v I. kategórii funkcií 5041 dní, t.j. 13 rokov a 296 dní služby a v zamestnaní zaradenom do II. kategórii funkcií dobu zamestnania 1656 dní, t.j. 4 roky a 196 dní.

6. Z § 174 ods. 2 zák. č. 100/1988 Zb. vyplýva, že podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok zo zníženého dôchodkového veku (menej ako 62 rokov veku) je skutočnosť, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba v I. a II. kategórii funkcií trvali k 31.12.1999, čo žalobca nespĺnil, pretože jeho služobný pomer skončil 30.11.1997 na vlastnú žiadosť. Bez ohľadu na počet rokov služby trvajúcej v I. alebo II. kategórii funkcií kumulatívne musí byť splnená aj podmienka upravená v § 174 ods. 2 zák. č. 100/1988 Zb., ak má mať poistenec nárok na starobný dôchodok za zvýhodnených podmienok vo vzťahu k dovŕšeniu veku. Preto už z toho dôvodu žalobca nespĺnil podmienky pre priznanie starobného dôchodku v nižšom veku.

7. Z dávkového spisu žalovanej mal krajský súd preukázané, že štúdium na Vojenskom gymnáziu v Banskej Bystrici od 01.09.1975 do 30.06.1979 bolo hodnotené správne v III. pracovnej kategórii. Podľa potvrdenia Vojenského útvaru v Martine o dĺžke výkonu vojenskej činnnej služby žalobca vykonal základnú (náhradnú) vojenskú službu od 01.08.1979 do 31.12.1979 v dĺžke 5 mesiacov a službu vojaka z povolania od 01.01.1980 do 30.11.1997 - 17 rokov a 11 mesiacov, spolu v I. pracovnej kategórii 18 rokov a 4 mesiace.

8. V zmysle nariadenia Náčelníka Generálneho štábu Československej ľudovej armády č. 11 zo dňa 02.08.1985, ktorými boli vydané „Smernice náčelníka kádrové správy Ministerstva obrany pro spracování výkazu dob a kategorií funkcií rozhodných pro realizaci kádrových opatření, zabezpečení peněžitými dávkami podľa zákona o některých služebních poměrech vojáků a pro sociální zabezpečení“ sa ako doba služby I., resp. II. kategórie funkcií mohla hodnotiť len základná vojenská služba, náhradná služba, prípadne ďalšia služba poslucháčov vojenských škôl (po vykonaní základnej služby). Podľa §

168 ods. 2 vyhlášky Federálneho ministerstva práce, sociálnych vecí č. 128/1975, ktorou sa vykonával zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, sa doba vojenskej činnnej služby konanej pred prijatím do služobného pomeru vojaka z povolania započítavala v tej kategórii funkcií, do ktorej bol vojak z povolania prvýkrát ustanovený. Podľa prílohy č. 1 k Smernici, ktorá v tabuľke na str. 16 a nasledujúce definuje občianske zamestnania a niektoré druhy služieb považované za občianske zamestnania je pod č. 4 uvedené, že ako doba občianskeho zamestnania sa vykazuje aj doba štúdia po skončení povinnej školskej dochádzky, teda doba štúdia na vojenských školách pred povolaním k výkonu základnej (náhradnej) služby (vojenské gymnáziá, VSOŠ, JMK, VOŠ). Tabuľka uvedená na str. 33 a 34 prílohy č. 3 k Smernici sa vzťahovala aj na sporné obdobie v rokoch 1973 a 1979, pričom podľa poradového čísla 23 týkajúceho sa vojenských gymnázií sa základná služba vykonávala až odo dňa nástupu k štúdiu na vojenskej vysokej škole (v 1. a 2. ročníku) a zápočet sa vykonával až odo dňa nástupu k štúdiu na vojenskej vysokej škole.

9. Brannú povinnosť upravoval zákon č. 92/1949 Sb., tzv. branný zákon. Podľa § 5 ods. 2 tohto zákona, branná povinnosť vzniká prvým januárom roku, v ktorom občan dovŕši 17. rok, ak však bola prevzatá dobrovoľne, dňom prevzatia. Podľa § 20 ods. 2 branného zákona, vojenská činná služba zahŕňa: základnú službu, náhradnú službu, ďalšiu službu, službu vojakov z povolania, službu vojakov vo výslužbe, povolaných prechodne na činnú službu, vojenské cvičenia, mimoriadnu službu.

10. Na vojenské školy, ktoré poskytovali stredné vzdelanie, sa primerane vzťahovala príslušná právna úprava, okrem iných aj zákon č. 168/1968 Zb. o gymnáziách, zákon č. 63/1978 Zb. o opatreniach v sústave základných a stredných škôl, zákon č. 29/1984 Zb. školský zákon. Žiaci 1. až 4. ročníka vojenských gymnázií sa štúdiom pripravovali na štúdium na vysokých vojenských školách. Počas štúdia žiaci vojenských gymnázií neboli vojakmi v činnnej službe, t.j. nevykonávali ani základnú (náhradnú) vojenskú službu. V dobe štúdia boli žiaci na náklady štátu zabezpečovaní naturálnymi náležitosťami, t.j. výstrojom, proviantnými a prepravnými náležitosťami a ubytovaním. Prijatím žiaka na štúdium na vojenské gymnázium po skončení povinnej školskej dochádzky týmto žiakom v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok veku branná povinnosť vznikla na základe branného zákona. Neboli však povolaní na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Túto vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenskú vysokú školu.

11. Do vojenskej činnnej služby mohol byť zaradený iba ten, kto dosiahol vek 18 rokov. Preto žalobcovi narodenému XX.XX.XXXX nemohlo byť štúdiom na vojenskom gymnázium do XX.XX.XXXX hodnotené ako obdobie vojenskej činnnej služby. Branná povinnosť žalobcovi vznikla v roku, kedy dovŕšil 17 rokov veku, teda v r. XXXX. Pravidelná odvodová povinnosť vznikla v 18. roku veku, teda u žalobcu od r. XXXX. Vojenská činná služba v prípade žalobcu začala plynúť až jeho nástupom na základnú službu, t.j. 01.08.1979.

12. Na uvedenom nemôže nič meniť ani tá skutočnosť, že žalobca má vo vojenskej knižke dobu štúdia na vojenskom gymnázium vyznačenú v záznamoch o vojenskej činnnej službe. Vo vojenskej knižke žalobcu série AB č. XXXXXX je uvedené obdobie od 01.09.1975 do 30.06.1976 žiak Vojenského gymnázia Banská Bystrica a náhradnú vojenskú službu má uvedenú od 01.08.1979 do 31.11.1979 v čase štúdia na Vysokej vojenskej škole vo Vyškove. Nejednalo sa o výkon vojenskej činnnej služby, ale len o prípravu na vojenskú činnnú službu. Vzhľadom na uvedené nie je možné hodnotiť štúdiom na vojenskom gymnázium ako vojenskú činnnú službu žalobcu.

13. Krajský súd uviedol, že zákon stanovuje formálne kritériá pre posudzovanie doby štúdia na vojenských stredných školách, vojenských gymnáziách a neobsahuje zákonné zmocnenie pre odchýlne posúdenie tejto doby u jednotlivca na základe jej obsahu, či podobnosti so službou vykonávanou po dosiahnutí 18. roku veku v I. alebo II. kategórii funkcií, preto akékoľvek iné rozhodnutie správneho orgánu o započítaní tejto doby by bolo v rozpore so spôsobom, ktorý stanovuje zákon.

14. O trovách konania rozhodol krajský súd podľa § 168 SSP tak, že žalovanému, ktorý mal v konaní úspech, nepriznal náhradu trov konania, pretože mu žiadne trovy nevznikli.

II.

Kasačná sťažnosť

15. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote s poukazom na § 440 ods. 1 písm. f), g) a h) SSP kasačnú sťažnosť. Uviedol v nej, že podaním zo dňa 22.01.2019 predkladal krajskému súdu vo veci dôkaz a zároveň požiadal o nariadenie pojednávania na prejednanie veci samej podľa § 107 ods. 1 písm. a) SSP. Krajský súd dňa 13.05.2019 však rozhodol bez nariadenia pojednávania. V odôvodnení rozhodnutia sa následne nevysporiadal, z akého dôvodu vo veci nevytýčil pojednávanie, keď o to žalobca písomne požiadal; teda či boli alebo neboli splnené podmienky na ne/nariadenie pojednávania. Žalobca mal za to, že § 107 ods. 1 písm. a) SSP nedáva súdu možnosť, ale povinnosť nariadiť pojednávanie vo veci, ak o to niektorý z účastníkov požiada, čo sa i v danom prípade stalo.

16. Žalobca mal za to, že napadnuté rozhodnutie nebolo vydané na základe spoľahlivo zisteného skutkového stavu veci aj napriek jeho argumentácii a ním predkladanými dôkazmi v súvislosti so vznesenými námietkami, týkajúcimi sa zaradenia jeho zamestnania v období od 01.01.1986 do 14.07.1990 a tiež v období od 01.09.1975 do 30.6.1979 do I. pracovnej kategórie, a žalovaná sa uspokojila iba s potvrdením Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia Bratislava, ktoré žalobca považoval za nesprávne a nedôvodné. V priebehu správneho konania si nielen žalovaná neoverila, z čoho vychádzal Vojenský úrad pri vydaní pozmeneného potvrdenia, ktorým disponoval. Z podkladov, ktoré mal žalobca k dispozícii a ktoré predložil aj žalovanej ku žiadosti o priznanie starobného dôchodku jednoznačne vyplýva, že žalobca vykonal základnú vojenskú službu od 01.08.1979 do 31.12.1979 v trvaní 5 mesiacov, službu vojaka z povolania od 01.01.1980 do 30.11.1997 v trvaní 17 rokov a 11 mesiacov spolu 18 rokov a 4 mesiace v I. pracovnej kategórii a zároveň z uvedeného potvrdenia vyplýva, že ku dňu prepustenia zo služobného pomeru sa mu započítalo 20 rokov, - mesiacov a 17 dní, do doby trvania pracovného pomeru. Z vysvedčenia o maturitnej skúške z 21.06.1979 vyplýva, že žalobca absolvoval Vojenské gymnázium SNP v Banskej Bystrici od 01.09.1975-30.06.1979.

17. Podkladom pre žalovanú na rozhodnutie bolo potvrdenie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. VÚSZ-65506024310600 zo dňa 28.06.2018, a opakovane zo dňa 24.09.2018, z ktorého vyplýva, že žalobca bol od 01.01.1986 do 14.07.1990 v služobnom pomere vojaka z povolania zaradený do II. kategórie funkcií, teda bez oprávneného odôvodnenia došlo ku zmene zaradenia žalobcu z I. kategórie funkcií do II. kategórie funkcií oproti Potvrdeniu Vojenského útvaru Martin zo dňa 30.11.1997, z ktorého jednoznačne vyplýva, že žalobca bol v období od 01.01.1980 do 30.11.1997 v služobnom pomere vojaka z povolania zaradenom do I. kategórie funkcií.

18. Nárok žalobcu by mohol byť žalovanou posúdený aj s poukazom na § 132 písm. a) alebo b) zák. č. 100/1988 Zb., podľa ktorého vojak z povolania má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 55 rokov, ak vykonával najmenej 20 rokov službu zaradenú do I. kategórie funkcií, 57 rokov, ak vykonával najmenej 20 rokov službu v ostatných prípadoch a nielen podľa § 174 zák. č. 100/1988 Zb.

19. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nemožno vyvodiť, či žalovaná skúmala vznik nároku na dôchodok podľa § 132 ods. 1 písm. b) zák. č. 100/1988 Zb., na aplikáciu ktorého žalobca tiež poukázal.

20. Žalovaná musí pri svojej činnosti dbať na to, aby jej rozhodnutia a konanie, ktoré im predchádzalo, boli úplné, presvedčivé a vzbudzovali dôveru v spravodlivosť. Pokiaľ skutkové závery vyplývajúce z napadnutého rozhodnutia sú bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu a v príkrom rozpore s predloženými podkladmi, či vykonanými dôkazmi, nemožno hovoriť o zákonom rozhodnutí orgánu verejnej správy.

21. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia svojvoľne, bez náležitého odôvodnenia, účelovo zmenil služobný pomer žalobcu v období od 01.01.1986 do 14.07.1990 z I. do II. kategórie, čo žalovaná bez výhrad akceptovala a taktiež došlo ku zmene doby - dĺžky poistenia ku dňu XX.XX.XXXX z

potvrdených 20 rokov a 17 dní, na 18 rokov a 127 dní. Povinnosťou žalovanej bolo sa s rozdielnymi skutočnosťami v uvedených potvrdeniach vysporiadať, a to aj vykonaním iných dôkazov, ako tých, ktoré boli navrhnuté.

22. Pre zhodnotenie doby zamestnania poistenca vo zvýhodnenej pracovnej kategórii je potrebné vychádzať z evidenčných podkladov jeho zamestnávateľa ohľadom zaradenia tej - ktorej pracovnej činnosti do zvýhodnenej pracovnej kategórie podľa rezortných zoznamov zamestnaní, vydávaných príslušnými rezortmi štátnej správy, do ktorých pôsobnosti tá - ktorá pracovná činnosť patrila. Pre zaradenie zamestnania do I. a II. pracovnej kategórie je rozhodujúce, ako bolo zamestnanie zaradené podľa právneho predpisu platného v dobe vzniku nároku na dávku dôchodkového zabezpečenia, pokiaľ nebolo pre neho výhodnejšie zaradenie podľa predpisu platného v dobe výkonu zamestnania. Zo všetkých okolností je zrejmé, že pre žalobcu je výhodnejšie zaradenie podľa predpisov, platných v dobe výkonu zamestnania.

23. Žalobca podaním zo dňa 22.01.2019 predložil súdu „Oznámenie“ Ministerstva obrany, Vojenského archívu- centrálnej registratúry Trnava, zo dňa 11.01.2019, podľa ktorého sa v archíve nenachádza osobný spis žalobcu a teda nie je možné poskytnúť „Výkaz dôb a kategórií funkcií (pracovných kategórií)“. V danej veci nie je zrejmé, z akých údajov vychádzala žalovaná, ako aj Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia pri hodnotení doby štúdia a doby zamestnania žalobcu na účely dôchodkového zabezpečenia, pričom žalobca mal za to, že oprávneným a kompetentným pre vydanie predmetného potvrdenia bol práve Vojenský útvar Martin ako „zamestnávateľ“.

24. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe NS SR (napr. rozsudok z 27.04.2006, sp.zn. 4Cdo/171/2005), treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať tiež nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

25. Žalobca poukázal na to, že systém pracovných kategórií bol do československého právneho systému sociálneho zabezpečenia zavedený s účinnosťou od 01.01.1957 zák. č. 55/1956 Zb., ktorého cieľom bolo poskytovať dôchodkové nároky vybraným občanom, čím štát v postavení zamestnávateľa, uznával svoju zodpovednosť za výkon prác v zdraví škodlivom a zdraví ohrozujúcom prostredí. Dôchodkové zabezpečenie občanov vykonávajúcich službu v ozbrojených silách a sociálne zabezpečenie vojakov z povolania od 01.07.1964 v osobitných ustanoveniach upravovali všeobecné predpisy o sociálnom zabezpečení, a to zák. č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení, následne zák. č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení a od 01.10.1988 zák. č. 100/1988 Zb. a vykonávacie vyhlášky k týmto zákonom.

26. Krajský súd sa vôbec nezaoberal s dôkazom, t.j. vojenskou knižkou, pričom sa jedná o knižku vydávanú ministerstvom národnej obrany. Vojenská knižka je vojenský doklad, obsahujúci fotografiu, meno a priezvisko, akademický titul, rodné číslo, vojenskú hodnosť, vojenský útvar, vojenskú odbornosť a údaje o výkone vojenskej činnosti a ďalšie údaje. Vo vojenskej knižke je uložená osobná známka, na ktorej je vyryté rodné číslo. Knižka sa vrátila armáde, až keď muž dosiahol 60. rokov života, prípadne po vyradení do zálohy. Vojenská knižka sa nemôže vyviezť do zahraničia. Žalobca mal za to, že vojenská knižka je vojenským úradným dokladom a vojenským preukazom a krajský súd je povinný sa takýmto dôkazom zaoberať s tým, že tento má rovnakú dôkaznú silu, ako napr. už uvedené potvrdenia vojenského úradu sociálneho zabezpečenia.

27. Nie je zrejmé, ako krajský súd dospel k záveru, že žalobcovi vznikla branná povinnosť v roku XXXX a odvodová XXXX. Žalobcovi vznikla branná povinnosť 01.01.XXXX (t.j. v čase, kedy mal reálne 16 rokov) a v tom istom roku mu vznikla aj odvodová povinnosť.

28. Žalobca taktiež nesúhlasil s názorom krajského súdu v bode 23, spočívajúcim v neodôvodnenom tvrdení, že na vojenské školy sa primerane vzťahovala príslušná právna úprava, okrem iných aj zák. č. 168/1968 Zb., zákon č. 63/1978 Zb., zákon č. 29/1984Zb. Krajský súd neuviedol, ktorá konkrétna právna úprava sa vzťahovala na vojenské gymnáziá, ako vojenské školy, a to s poukazom na § 2 ods. 1

zák. č. 168/1968 Zb., podľa ktorého gymnáziá zriaďujú krajské národné výbory. Začínajúc školským rokom 1968/69 krajské národné výbory zmenili stredné všeobecno - vzdelávacie školy postupne na gymnáziá. Napr. Vojenská škola Jána Zišku z Trocnova sa datuje od 01.09.1949. Vyučujúci sa nazývali velitelia školy s vojenskou hodnosťou, žiaden z nich nemal (civilný) pedagogický titul.

29. Podľa § 53 zák. č. 29/1984 Zb. vojenské stredné školy riadi Ministerstvo obrany Slovenskej republiky a zabezpečuje povinnú školskú dochádzku. Taktiež vykonáva pôsobnosť vo veciach stredných škôl voči vojenským stredným školám. Podľa ods. 4 citovaného ustanovenia sa služobné pomery žiakov a učiteľov vojenských stredných škôl, ktorí sú vojakmi v činnej službe, spravujú osobitnými predpismi. Od žiakov vojenských gymnázií bola vyžadovaná finančná náhrada v prípade neukončenia štúdia na vojenskej strednej škole, a to za celé 4 roky.

30. Žalobca mal za to, že celé obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu prináleží do I. kategórie funkcií, minimálne však 3. a 4. ročník gymnázia, nakoľko, ak by pripustil, že zaradenie vojenskej služby do preferovanej I. kategórie funkcií zákon výlučne viazal na status vojaka z povolania, pričom ak vojak nastúpil a vykonával základnú (náhradnú) vojenskú službu a po jej skončení bol prijatý do služobného pomeru vojaka z povolania alebo vojaka v ďalšej službe, táto doba výkonu základnej (náhradnej) vojenskej služby sa mu započítavala do I. kategórie funkcií, ak bol ako vojak z povolania po prvý raz ustanovený do služby zaradenej do I. kategórie funkcií (§ 168 ods. 2 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonáva zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, resp. § 168 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov).

31. Žalobca poukázal na rozdielnosť názorov krajských súdov v prípadoch zaraďovania žiakov vojenských stredných škôl a navrhol, aby kasačný súd ustálil rozhodovaciu prax vo veci zaraďovania žiakov vojenských gymnázií a stredných vojenských odborných škôl, nakoľko krajské sudy rozhodujú vo veciach preskúmania rozhodnutí žalovaného v rovnakej alebo obdobnej veci, rozdielne a teda z ich rozhodovacej praxe nie je zrejmé ani pre žalovanú, ako má postupovať. Žalobca v danej súvislosti poukázal na rozhodnutia Ústavného súdu SR, z ktorých vyplýva, že medzi znaky právneho štátu patrí právna istota, ktorej neopomenuteľným komponentom je predvídateľnosť práva.

32. Žalobca poukázal na § 5 ods. 1 SSP, podľa ktorého konanie pred správnym súdom sa okrem princípov, na ktorých spočíva CSP a ktoré sa na konanie pred správnym súdom použijú primerane, riadi aj princípmi, uvedenými v ods. 2 až 12, pričom podľa § 2 ods. 2 a 3 CSP, právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

33. Žalobca poukázal na skutočnosť, že jednak svojvoľná zmena služobného pomeru žalobcu v období od 01.01.1986 do 14.07.1990 z I. do II. kategórie Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia a tiež potvrdenie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia o vojenskej škole v období od 01.09.1975 do 31.07.1979 so zaradením celého obdobia do III. kategórie majú pre žalobcu zásadný význam, nakoľko zasahujú do jeho právneho postavenia, keďže sú podkladom pre spravodlivé rozhodnutie.

34. Podľa čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky, občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

35. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalobca navrhol, aby kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 13. mája 2019, č.k. 23Sa/103/2018-121, zrušil, vec mu vrátil na ďalšie konanie a žalobcovi priznal náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia.

III.

Vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti

36. Žalovaná vo svojom vyjadrení uviedla, že dôvody kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené. Navrhla preto, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol a žalobcovi náhradu trov konania nepriznal.

IV.

Posúdenie veci kasačným súdom

37. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je opodstatnená.

38. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR. Rozsudok bol verejne vyhlásený 30. septembra 2020 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

39. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

40. Podľa § 462 ods. 1 SSP, ak kasačný súd po preskúmaní zistí dôvodnosť kasačnej sťažnosti, rozhodne o zrušení napadnutého rozhodnutia a podľa povahy vráti vec krajskému súdu na ďalšie konanie alebo konanie zastaví, prípadne vec postúpi orgánu, do ktorého pôsobnosti patrí.

41. Podľa § 107 ods. 1 písm. a) SSP predseda senátu nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak o to požiada aspoň jeden z účastníkov konania.

42. Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie, ktorým podľa § 65 a § 274 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., podľa § 21, § 174 a § 132 zák. č. 100/1988 Zb. bola zamietnutá žiadosť žalobcu o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.XXXX.

43. Žalobca v kasačnej sťažnosti v prvom rade namietal, že krajský súd rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania, napriek skutočnosti, že v podaní zo dňa 22.01.2019 požiadal o nariadenie pojednávania na prejednanie veci samej podľa § 107 ods. 1 písm. a) SSP.

44. Na tomto mieste považuje kasačný súd za potrebné uviesť, že správny súd nariadi pojednávanie podľa § 107 ods. 1 SSP len v určitých prípadoch, konkrétne

- a) ak o to požiada aspoň jeden z účastníkov konania,
- b) ak sa vykonáva dokazovanie,
- c) ak to vyžaduje verejný záujem,
- d) ak je to na prejednanie vecí potrebné alebo
- e) ustanovuje tak Správny súdny poriadok.

V ostatných prípadoch rozhoduje správny súd bez pojednávania (§ 107 ods. 2 SSP).

45. Uvedená úprava rešpektuje judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Súdneho dvora Európskej únie, keďže zachovanie princípu ústnosti konania bezpodmienečne neznamená výlučné nariadenie ústneho pojednávania, ale na jeho dodržanie postačujú aj vyjadrenia v písomnej forme.

46. V tejto súvislosti kasačný súd poznamenáva, že SSP v náležitostiach správnej žaloby v sociálnych veciach (§ 202 ods. 1 SSP) nevyžaduje od žalobcu - fyzickej osoby, uviesť vyjadrenie, či žiada nariadiť vo veci ústne pojednávanie, tak ako je to v prípade všeobecnej správnej žaloby v zmysle § 182 ods. 1 písm. g) SSP.

47. Za stavu, že žalobca požiadal o nariadenie ústneho pojednávania vo veci, bolo povinnosťou krajského súdu v zmysle § 107 ods. 1 písm. a) SSP jeho žiadosti vyhovieť a ústne pojednávanie na prejednanie veci nariadiť. V opačnom prípade ide o nesprávny procesný postup súdu, ktorým sa žalobcovi odňala možnosť, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

48. Vzhľadom na skutočnosť, že v predmetnej veci krajský súd nenariadil ústne pojednávanie, ide o vážny procesný nedostatok, ktorý má za následok zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie v zmysle § 462 ods. 1 SSP.

49. V novom konaní bude povinnosťou krajského súdu po nariadení pojednávania opätovne rozhodnúť a zároveň v novom rozhodnutí rozhodnúť aj o nároku na náhradu trov kasačného konania v zmysle § 467 ods. 3 SSP.

50. S poukazom na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku krajského súdu, sa kasačný súd ostatnými námietkami žalobcu nezaoberal.

51. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.